

ESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Lupäeval, 23. aug. 1975

Nr. 64 (4054)

17. aastakäik

SOOME POLITSEI OOTAS BALTILASI KAKS NÄDALAT!

NEW YORK (VES) – Nagu ülemaailmne Balti Nõukogu esimees Uldis Grava ja Leedu Vabastamise ülemkomitee esimees dr. Joseph Valiunas ülekuulamisel soomlaste poolt Helsingi lennuväljal kuulsid, oli valve baltlaste saabumise pärast lennuväljal kestnud juba kaks nädalat 16-tunniste valvekorradega. Teatavasti vabastati viis tundi hiljem mõlemad ameerika suursaatkonna vaheleustamisel, kuid valvest nad ei pääsenud, neid ei takistatud liikumises, aga kogu aeg olid "kaitsevad" agendid nende lähedal.

Kolmas lennuväljal peatatu oli teatavasti Austraalia eesti lehe "Meie Kodu" noor peatoimetaja Tiit Kroll, kelle sõit tolmus ühe anonüümseks jääda tahva abielupaari fiinantsseerimisega. Ilmselt oli tema nimi "kardetavate" baltlaste nimekirjas, sest ta viidi passisabast kohe ülekuulamisele.

Miks on ta Soome tulnud, kas ta kavatses demonstreerida, kas tal on sidemeid teiste baltlastega, kes on ta tuttav Helsingis.

Ülekuulajad, nagu piinlikust tundes, rühustid kogu aeg, et neil on ülekuulamiseks korraldus. Tiit Krollil ei tulnud Helsingi-nimedest teisi

meelde, kui paar lehe tellijat, kes osutusid, nagu ta ise hiljem kuulis vene teadeteeni-stuses töötavaks eestlasiks, kes sellisel tellivad eesti väljandeid teistest maadest. Tiit Krolli ülekuulamine kestis vaid kaks ja pool tundi, siis viis politsei ta vahepeal talle muretsitud hotelli. Ka tema ei pääsenud pidevast jälitamisest. Selleks oli varutud kaks jala- ja üks automeet.

Muide eitas soome poliitiline politsei, et nende poolt oleks hotellitoas läbi otsitud Valiunase kohvrid. Võimalik on, et see on ka täsi, sest Helsingis oli ju saanud ka teisi "eksperte", kes võisid selle asja ise ära korraldada soomlaste abita. Märkida võib veel, et Karl Laanteel katkes telefonikõne, kui ta Briti BBC korrespondendile ütles, et baltlaste kinnipidamine toimus vene KGB nõudel.

Üksik demonstrant Malmös

Demonstrant Malmö'sidames. Lülitama mälestussamba jalamil Stortorgetil on massinud end näljastreigi ajaks vaipadesse. Tema

Suurt tähelepanu Lõuna-Rootsi ajalehtedes suutis saavutada lülitama, kes üksinda teostas näljademonstratsiooni Balti küsimuses Helsingi konverentsi ajal Malmö Stortorgetil. Syd-

svensku Dagbladet avaldas temast viiteveeruse artikli, milles teda intervjueeritakse Balti küsimuses. Üksik daam ei soovinud seejuures, et ta nimi ajalehte tulaks, kuna tal on sugulasi kodumaal Lätis,

ümber on inimesi, kes tulevad kõnelema ja informatsiooni küsima. Vasakul aktsiooni selgitav tekst lippudega ja plakatiga

keda võidakse taga küsata.

– Minu taga ei seisa ühtki organisatsiooni. Alustasin siin näljastreiki vaid selleks, et äratada tähelepanu Balti küsimuse vastu.

Noor naine oli end ümbrit-

senud selgitava tekstiga ja plakatiga "Julgeolekukonverentsi legaliseerib Sovjetite kolonialismi!", mis olid seadud koos Läti ja Eesti rahvuslippudega tema demonstratsiooniplatsi juurde.

"Oleme mures"

Uldis Grava, ülemaailmne Balti Nõukogu esimees, kes Helsingist tagasi tulles esines ka Stockholmis pressikonverentsil on maailma ajakirjandusele teinud järgmise avalduse:

Lääneriikidel ja kõigil teistel riikidel oli konverentsil suur võimalus rakendada moraalset juhtimist, kuid üksik nendest ei tõusnud silmapilgu kõrgusele. Helsingi deklaratsioon ei ole midagi rohkemat kui tükk paberit.

HELIKOPTERIGA TSEHHIST VÄLJA KUULIRAHE ALL

MÜNCHEN (EPL) – Närvekõditava julgustükiga sai hakkama ameerika helikopteri-piloot ja Vietnam sõja veteran Barry Meeker, 33, kes lendas Münchenist üle Tšehhoslovakkia piiri, et seal kokkulepitud paigas piiri läheduses peale võtta põgenikke. Tšehhi piirivalve avas ägeda tule, millele vaatamata tal õnnestus pardale võtta kolm põgenikku, neist üks 14-aastane tütarlaps, kes kuulidest sai vigastada nagu piloot isegi. Helikopteril õnnestus taas pääseda üle piiri Austriasse Traunsteini, kus piloot haiglasse toimetati.

Lennu jooksul püüdsid põgenikud tema verejooksu peatada, kuna karta oli, et ta jookseb verest tühjaks. "Valudest oli mul vahetevahel silmade eest must, kuid teadsin, et olen õiges kursis," ütles lendur ise haigevoodil. Ta teostas riskantse lennu ühe sõbra palvel.

Idasaksa perekond, kes päästa tuli, pidi ootama kokkuleppe-paigas Tšehhis.

Midagi aga-ei klappinud ja kuna põgenekid ei olnud helikopteri maandumisel leppekohal, siis võttis operatsioon ettenähtud sekunditest rohkem aega – mõnes minutid. Kui põgenikud kohale jooksid, selgus, et 14-aastane tüdruk on saanud haavata jalga, millest hilinemine tekkiski.

Kaks põgenikku hüppasid helikopterisse, tüdruku paiskas pardale piloodiga kaasas

olnud kodakondsusetu sõber. Siis nägid nad veel üht vaenamata naispõgenikku, kes haavatult lamas maas. Samal ajal algas piirivalve helikopteri tulistamist – ilmselt olid tegevad täpsuskütid, kes kiirsihikuga kaugel lasksid.

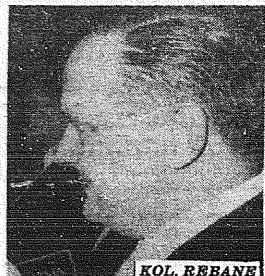
Meeker sai haavata, kuulid tabasid helikopterit. Ta otsustas kiirelt lahkuda, andes vastava signaali sõbrale, kes Järg lk. 7

Kol. Rebasele 30 a. hiljem kõrge aumärk

Teise maailmasõja silmapaistvamaid eesti väeosade juhte kol. Alfons Rebane sai neil päevil ametliku kirja, mille sisust selgub, et teda on n.ü. sõja üheteistkümnendal tunnil vääristatud kõrge vahvuse-aumärgiga – rüütliristiga tammelehega. Tavaline rüütlirist annetati kol. Rebasele juba sõja ajal.

Tammelehte andmise rüütliristi juurde otustas Saksamaa kapitulatsiooni eel riigikantsler suuradmiral Dönitz, kelle vastav käskkiri on alla kirjutatud 9. mail 1945.

Dönitz täitis pärast Hitleri surma Saksamaa riigipea ülesandeid kuni 23. maini, mil liitlased katkestasid tema ja ta kantselile tegevuse, viies materjalid kaasa. Kuna Bonni valitsus alles nüüd sai lääne-liitlastelt arhiivaalid tagasi, siis hilineb informatsioon käskkirjast 30 aastat.

KOL. REBANE

Rahvassid Portugalis on aru saanud punaste võimuharajate eesmärgist ja seetõttu on kommunistid nüüd kasutusele võtnud oma pühaku Lenini õpetuse, kus käsitakse ajutiselt rahva nõudmistele järele anda, vähendada survet ja terrorit ja lubada kuld ja paradüüsi. Edasi käsitakse mitte kiirustada ega tormata, kuid ikkagi hoida rahval vahvat silm peal ja oodata aega, mil rahva valitsus väheneb ja siis üestada ja uue jõuga haarata võimu järele. Kuid ka selle manööveri tagajärjel on rahvas tabanud ja nagu ütlevad viimaseaja tohturd rahvademonastratsoonid, kavatseb Portugalis rahvas pöörata kommunistidele selja.

— Perutab saatanahing, vot, vägisi kisub lahti!

Solzhenitsõni hoiatused sõnavõttudes Ameerikas

NEW YORK (ME) — Ameerika mandri ringreisil viibiv kuulus Vene kirjanik ja Nobeli auhinna omanik Solzhenitsõn esines USA-s mitte kõnega. Ta esines ka USA Kongressi liikmetele. A. Solzhenitsõni kõne täielik tekst tuuakse nüüd ära ka suurte USA poliitiliste ajakirjade veergudel. Oma kõnes ta naeruväärstalt ameerikalaste naivust ja Moskva kommunistide lubaduste uskumist. Ta väidab, et praegune detente on Vene kommunistide osav plüvis, lõks, et kapitaliste järjekordselt petta. Praegune olukord ei ole mitte ükski ülirahvlik, vaid äärmiselt katastroofiline. A. Solzhenitsõn väidab, et kapitalistliku maailma rahaahnis ja suurte kasude tagajärjel on otse uskumatult piiritu ja täitmata, mille juures ei ole su ega häda, ja selle ees väikivad kõik sõdametumistuse hääled.

Lenin, kes veetis suurema osa oma elust välismaadel, tundis kapitalistliku maailma naivust väga põhjalikult. Ta väitis küllselt partei koosseisul, et seltsimehed ärge kartke, kui meil on häda käes, siis tarvitseb meil vaid küsida ja kapitalistlik maailm varustab meid kõigeaga, mis meie igane vajame. Kodanlased muretsesivad isegi melle niipalju nõpi, millega võime puua kogu maailma kodanluse. Need kommunistid sihid ei ole karvavõrragi muutunud, kuid neid eesmärke on aja jooksul ainult rafineeritud ja täpsustatud. praegu teeb kapitalistlik maailma kommunistlikule piiramata arvul kontsessioone, mõlemata hetkekski, et sellega aidatakse oma potentsiaalset vaenlast numer ühte.

Solzhenitsõn märkis muuseas, et lubatagu tal veel kord korratte. Kommunistid hävitasid Venemaal ja hävitavad igal maal, kus nad tulevad võimule, demokraatlikus korras valitud parlamendi. Nad moodustasid Venemaal kurikuulisa salspolitsei, tsheka ja vangistasid ilma kohtuta piiramata arvul inimesi, keda hukkasid ja saatsid Siberi vangilaagritesse samuti piiramata arvul. Nad on hävitanud kümneid miljonelid inimesi, keda nad korraldasid rohkem, kui 20-nes provintsis Venemaal üldise näljahäda, mille ohvrisk langes miljonelid inimesi. Kui nalg ja häda läks Venemaal väga suureks, siis nad pöördusid abi saamiseks ameeriklaste poole ja need tulid ja aitasid. Kuid samal ajal sõlmis kommunistlik propaganda ameeriklasi verejäänulisteks kapitalistlikeks imperialistideks. Nüüd on loodud sama olukord Bangladeshis, Indo-Hiinas ja Portugalis. Nad paluvad oma mõrvasüsteemile vahast maailmast abi ja seda abi saadetakse piiramata arvul ja ilma tingimusteta. Vene kommunistid olid esimesed, kes moodustasid kontsentratsiooni laagrid, kus miljonid hävisid, vene kommunistid on esimesed, kes

teevad perekonnaliikmed vastutavaks ühe liikme võimalikkude eksimuste eest. Nad on mõrvanud nende meeste naise, kelle mehi nad ei saa kätte. Nad on mõrvanusid asasid ja emasid, keile pojaid ei ole nende haarde ulatus ja vastupidil.

On kujunenud viisiks märkida, et kommunistid Venemaal kõrvaldasid tsari diktatuuri ja mõrvasis-teemi. See on kõige kuulatatum väite. Vene tsari ajal hukati poliitiliste kuritegude pärast kõige rohkem 17 inimest aastas. Kommunistliku väimukorra ajal aga hävitatakse igal kuul vähemalt 40.000 inimest. Teise Maailmasõja ajal liitusid kommunistliku Venemaa, Kanada, USA, Inglismaa, Prantsusmaa ja teised Euroopa riigid, et võtta Hitlerit, kuid sõja lõpul lääne riigimehed upitasid oma rumalusest ja naivusest võimule veel julmema kommunistliku diktatuuri.

Kui Vene armee võitles Hitleri armee vastu, siis meie kiirustasime, et kohata ameeriklastega Saksamaal ja paluda neilt abi Stalini metsiku mõrvasüsteemi kõrvaldamiseks. Kuid meid peteti, meid ei lastud kunagi kokku ameeriklastega, kelle varustuse ja laademoona ning relvadega meie sõdisime. Mind vangistati sõja

viimasel perioodil ja heideti 8 aastakt Siberi orjalaagrisse. Aidati kaasa, et Hiinas tulid võimule kommunistid. Seega on tatalitaarsed rezhime aidatud talendada.

Ilma vähemagi vajaduseta jäeti Jaltas Moskvale endised iseseisvad riigid Eesti, Läti, Leedu, Moldaavia, Mongoolia.

ja hiljem loovutati veel Ida-Euroopa kõik praegused satelliidid Moskva terrori rezhili alla, milleks asuvad punaarmee tankid suurel arvul neis maades. Nüüd valmistatakse ette Helsingi kokkulepet, et müüa ametlikult oma Ida-Euroopa vendi ja õdesid Vene kommunistliku terrori süsteemi orjades igavesest ajast igavesti.

Läänellitsitud andsid vähemalt poolteist miljonit kommunistliku terrori eest läände põgenenud poliitilist põgeniku vägivaltseid ja suure saladuse katte all Stalini mõrvata ja hävitada. Selle juures teostasid eriti inglise sõdurid enekumilmatu vägivald, millest kunagi avalikkust ei informeeritud.

Kõige küünilisem pettus toimus sellega, et nn. Vietnami Pariisi rahu eest anti kahasse Nobeli auhind H. Klasingerile ja ühele Põhja-Vietnami tshekiistile. selle rahuga heideti mi tukümmend miljonit Indo-Hiinas kommunistliku terrori alla, kus juba üle miljoni inimese on hukatud ja vähemalt 5 miljonit vaevelv vangilaagris Lõuna-Vietnami üksi.

Siberi vangilaagris kohtas ta hulgaliselt neid, kes olid saanud 10 aastat vangistust selle eest, et olid kunagi olnud Ameerikas ja olid rääkinud, et USA-s on rohkemist austa, et seal on head saanteed ja rahvas rikas ja õnnelik. Vene kommunistide tavatseks lööklauseks ameeriklaste kohta on: värejänilused ameerika imperialistid.

Lüpus märkis Solzhenitsõn, et venelastega on võimatu detentat arendada naerustõustu, sest venelaste tunnustavad ainult jõudu. (ME).

Vastukarva

ENE-HIINA SÕJA PUKKEMIST on kaua ennustatud. Mitmed väidavad küll et nende riikide vahel polevat mingit vastuolu. Nad mängivat kokku, et lääneriike seadusse viia.

Tegelikult on Vene-Hiina sõda alanud ja käib täie jõuga Angoolas, kus venelaste poolt toetatud vastupanuliikumine MPLA võitleb elu ja surma peale hiinlaste poolt toetatud vastupanuliikumise FNLA vastu (mida mõned on jälgede segamiseks katsunud temeldada USA poolt toetatuks).

Portugalis on "venelased" võimu omavas esjavarjejuustas hoopis lasknud arreteerida maoliste...

Vene-Saksa sõda algas teatavasti mitte 1941 vaid 1935 Hispaania kodusõja ajal. Mitu aastat läheb, kuni käesolev sõda kolib Aafrikast Siberi-Hiina piirile?

ANARHISTID MÕODUNUD SAJANDI LÕPUL olid väga karatud. Lastena lugesime jutte anarhistide hirmust ja mulgasime. See kõik oli ju minevik...

Selleaegsed anarhistid viskasid "ainult" pomme. Tänapäevased anarhistid — linnageriljad vallutavad lennukeid, "kõidnapivad" saatkonna personali ja terroriseerivad süütuid inimesi mitmel muul kombel. Nende järele valvamine on osutunud mitmekordselt raskesti kui kunagiste anarhistide vaospidamine.

Nende pantvangideks langevad tihti inimesed, kei kunagi midagi poliitilistega tege-mist pole olnud.

Kõik kordub — ja hullemini kui varem!

KÕIGE RESOLUUTSEM SOTSIALIST SELLE VASAKUL RINDEL on Inglismaa välisminister Harold Wilson. Pärast sotsialistide juhtide Haga-konverentsi küsiti osavõtjalt, kas nad usuvad, et praegune areng Portugalis viib demokraatia suunas. Suurem osa küsitatud sotsialistidest tegi ilusaid fraase ja potas tinglikke sõnu oma väljendustesse. Harold Wilson vastas, pilpu sünt võtmata: "no! I don't think so!"

SOOME POLITSEI EITAB tagajärele asjaolu, et kaks läti

rahvusest USA kodanikku olevat Soome piiril arreteeritud. Ei, nende dokumentide, pagasi ja kavat-suste uurimine olevat ainult võtnud rohkem (viis tundi!) aega...

Näib, et Soome piiripolitsei on selles suhtes saanud inspiratsiooni oma ametivendadelt lõuna pool Soome lahte, kus piiri ületamine vahel võib ka kujuneda segavil-tvaks ja närvesöövaks protseduuriks.

JUUDI NAISTE MEELEAVALDUSEST helsingis on välisajakirjanduses olnud vähe juttu. Rootsi ajakirjanduses jõudis ainult mõnem end aheidanud läti tütut-lapste kohta. Tegelikult ründasid kümnest eri riigist pärinevad juudi rahvusest naised USA saatkonna eest Brezhnevit ja Fordi, nad nõudsid lendlehtede ja kütete ahiil õigust N. Lõidu juhtidele ja ägu-skorra kehtestamist N. Lõidus. Brezhnev pääses enne meelevaduste puhkemist saatkonna õuele. Naised poseerisid ligiõtanud aja-kirjanike kaamerate ees ja korda-sid oma nõud mist, mida kavatse-sid esitada ka president Kekkose kaudu N. Lõidu juhtidele. Alles siis asusid tegevusse soome poliitse-riid, kes oli üllatunud otamatust "rinnakust". Meelevaldajad künnelt maalt (Belgia, Kanada, Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Inglismaa, Iiri, Norra, Taani, Rootsi ja USA) korjati "Musta Maliaise" ja viidi ära, hiljem nad vabastati.

Rahvusvahelise suukongressi fassaadi on "rikkunud" kõige enam väikerahvaste (balti rahvaste ja juutide) rahulolematud esindajad. Kas see ei iseloomusta konverentsit?

Torontos suri 6. augustil Jakob Kuuskand, sünd. 2. aug. 1898 Har-jumal. Kadumal. Ihtnanti ja Va-badusest 11/3 kavaleri.

Cincinnati Ohio osariigis USA-s suri 7. augustil Hilda Lõhmuassar.

Chicagoos suri 6. augustil William Pader, sünd. 30. sept. 1903 Vene-maal.

Tartus suri 13. juulil Helene Vest-terblom, n-na Born.

USA-s suri John Kask.

Külastetendused lau- ja pühapäeval

Steen August Mälu "Tähevarjusest" Valve Andre (Ylvi) Ernst Vähiga (David).

Stockholmi saabusid esmaspäeval Kanada Eesti Teatri inimesed Rein ja Valve Andre juhtimisel. Esimeseks sammuks oli Eesti Maja ja seal asuva "Scala teatri" külastamine, et tutvuda lauvahudega ja kohata kolleegidega, Kanada teatrirahvas on nimelt Stockholmis Eesti Teatri külastajad.

Rein ja Valve Andre koos samuti näitleva tütraga jõudsid vähepeel ära küla puhkuseleil Hispaanias

Torramolinos ja teha Norra-tuuri, kumal teisel osalised saabusid Kanadast otse.

A. Mälu näidend "Tähevarjusest" etendused toimuvad Scala teatris, Eesti Majas, laup. 23. aug. ja pühapäev, 24. aug. Kauda Eesti Teatri külastetendustena. Lavastab Rein Andre. Pääsmed eelmüügil üks tund enne etenduste algust Scala teatris.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAULI KELE NOORTELE

Grupp tallinlasi, kes leiutasid kuulsa minikaamera "Minox'i" 1934.a. Vasakul: Eppner — peenmehaanik, Indus — objektivi valmistaja, W. Zapp — "Minox'i" konstrueerija-leiutaja, N. Nylander — "Minox'i" nime looja, Jürgens — fantsseerija. Keskel: foto esimesest "Minox" käsitamise juhtööridest. Fotograaf N. Nylander kasutas modellina abikaasat Marta Nylanderit. Foto N. Nylander

Esimene minikaamera konstrueeriti Eestis

Pärastsõja-aastatel on fotograafias toimunud suur revolutsioon ja eriti jaapanlased on maailma fototuru üle külvenud n. n. minikaameratega või spioonikaameratega. Tähelepanu äratav, et kõige selle juures on hünatavatraks piiskaameraks jäänud "Minox", mis konstrueeriti hulk aega enne sõda Eestis ja mida praegu toodavad sakslased, kes enne sõda olid juhtivad fotoparandite konstrueerimisel ja optikas.

Kui mujal maailmas amatöörid rabelesid ikka veel primitiivsete ja kohmakate "pidikastidega", siis juba kaheksakümnete aastate algul läsi Saksamaa fototurul esimese 35-mm vikerformaadi kaamera — Leica. On loomulik, et see esialgselt võeti vastu kaunis skeptiliselt, eriti just kutselisel töötavate fotomeeste poolt. Varsti aga hahtusid kõik kahtlused, kui laialiselt teatavaks said selle "ime-masina" tehnilised võimed. Riis-tapu ise mahtus mugavalt taskusse, tarvitas odavalt 35-mm perforatsioonid filmi, mis lüi kasutamise kulud alla mitmekordset.

Edaspidist arengut pole vajagi kommenteerida, kuna tänapäeval on see formaat üks levinumaid, nii kutseliste kui ka amatööride ridades.

Üks esimesi kutselisi fotograafe Eestis, kes sellega hakkas kutselisel töötama, oli meie tuntumaid fotopioneere Nikolai Nylander. Töötades Parikase fotoäris, oli ta tuntud juba rahvusvaheliselt oma esinemistega vastavatel näitustel ja võistlustel, võites lugematul korral kõrgeid auhindu oma väljapanekutega.

Kolmekümne aastate jooksul tekkis Tallinnas mõnedel fototöötavatel isikutel mõte, konstrueerida veelgi väiksema mõõduga fotokaamera, mis siiski rahuldavalt vastaks ka nõudlikumaid fotograafe. Filmmoodiks valiti 16-mm film, milline n. n. kitsasfilminä oli juba oma hõlga-edu astutanud kinofilmis.

Üks isikutest, kes sellest eriliselt huvitatud oli, oli Tallinnas tegeashoidlikult töötav fotomees Walter Zapp. Rääkides oma ideest sõbrale, kelleks osutus N. Nylander, oli ta omae kohe leidnud valmistatud mõttekaasise, Walter Zapp oli omanoodi geeniuseks, mis puutus peenmehaanilisse konstruktiooni.

Võttis silki aega aastaid, enne kui lõpuks pildimasin sai lõpu-liku kuju — paberil. Nüüd oli vaja leida isik, kes oleks võimeline ol-

nud paberilt üle kandma aparati tegelikku ja sujuvalt töötavasse kujusse. Õnneks leiti selleks mees Tallinnast, kelleks osutus metallitöö peenmehaanik Eppner. Samuti lahenes originaal objektivi projekterija ja valmistaja küsimus, kelleks oli optik Indus.

Nüüd näis kõik olevat korras, eriti kui leiti sõprade ringist veel rahadega mees, kes oli nõus finantseerima aparadi originaal prototüübi valmistamist. See mees oli keegi Jürgens. Kõikide nende isikute eesmärgid on kahjuks ajaratas unustusehõlma kandaud.

Ja siis lõpupele lõpuks, kui kõik takistused näisid olevat võidetud, ja kui aparadi prototüüp oli valmis ning isegi edukalt ära proovitud, selsti siiski uue ja ootamata probleemi ees. Eestis vastavad töötused, kes ehk oleks olnud võimelised seda massiliselt produtsseerima, suhtusid asjasse silski skeptiliselt, ning ütlesid otseselt ära. Lõpuks, isna Teise maailmasõja eelisel saadi silski kokkulepe Riia riikliku elektritööstuse VEF-iga, kes varsti asuski seda massiliselt produtsseerima.

Erne seda tuli leiutajal silski

midagi veel teha — nihelst puudus "lapsel" veel nimigi. Murti päid, kuni lapse ristilaks saigi õhel häälel N. Nylander, kes leutas nime "Minox", milline tundud tänapäeval üle maailma.

Pealetulnud segaste okupatsioon ja sõjaajadega keerises jäi produktioon ja kaamera levimine seisma. Alles pärast sõda rida ettevõtlikke äärmel elustasid uuesti Lääne-Saksamaal Minox tööstuse. Eriti huvitatud olid ettevõtte USA võimud. See imeväike, kuid tehniliselt täiuslik kaamera oli omale soliidse turu leidnud vastuluure asutuste juures, ning kahtlemata suurem osa produktiooni läks nende valdusse.

Hiljuti kohates fotomeest N. Nylanderit Kalifornias, kus ta edukalt töötab oma erialal, oli võimalus pärida Minox leiutaja W. Zappi hilisemaast saatusest. Selgus, et ta olevat töötanud kuni pensionile minekuni Minox tööstuses, ning olevat momentid Shveitsis. Seal olevat N. Nylander teda isegi oma hiljutisel reisiil kulanudud. Teiste tallinlaste saatusest, kes ka oma panuse selle kaamera konstrueerimisel olid omal ajal andnud et teata silski midagi. (VES/E)

"Minox'i" konstrueerijate kohtamine Shveitsis üle 40 aastu — vasakul fotograaf N. Nylander, paremal tehniline konstrueerija W. Zapp.

•Balder Jaan Külaline Eestist

Natalie Mereveer jutustas: "Mulle tuli Eestist külaline, mu õetütar, kes siis oli väike laps, kui mina kodumaalt lahkusin. Igatiks võib arvata, kui suures põnevuses ma ta tulekut ootasin ja mis mõtteid mu pea täis oli. Ikka, et kuhu teda viia ja mida talle näidata, nii et ta saaks Ameerika elust selge pildi ja viiks tagasi minnes teistele rääkida mis siin kõik on. Elie sõitis ära, ilma et oleks midagi näinud."

"Kuidas see siis juhtus?" küsisin ma imestuses. "Kaua ta külas oli?"

"Kuu aega."

"Kas jäi halgaks või?"

"Ei jäänud. Esimesel õhtul ajasime muldugi kaua juttu, siis viimaks heitsime magama. Pärast ta küllaltuppa. Öösi näen, ukse alt paistab valgusetriip. Mis see siis on? Ehk ei osanud ära keerata, Ameerikas teistmoodi lambid. Avan valkselt ta toanuks selle mõttega, et hillin sisse ja kustutan ise ära. Mida ma näen? Tema voodis pikali, raamat käes ja loeb. Mul seal suur raamaturiit. Luges hommikuni.

Kohvilauas ütlesin talle, et pane ennast nüüd rildesse, ma viin su kaubamajadesse, seal sul on mida imestada. Ta vastab mulle, et parema meelega ta oleks veel natuke aega oma toas pikali. See ei meeldinud mulle, aga ega ma kohe esimesel päeval kaklema võinud hakata. Noh, pikuta veel natuke aega. Mõõdus tund, mõõdus kaks tundi. Ei kippu ega kõppu. Ega sa Ameerikasse magama ole tulnud! Teen ta ukse lahti. Ta ei magagi. Pikali küll, aga raamat käes ja loeb. Ise ütles, et mul siin jutt poolell, las ma loen lõpuni. Niilviisi me ei saanudki enne lõunat välja minna.

Mul oli pärast lõunat kohe kange kikk välja minna, aga tema ütles, et tormal on kombeks pärast söömist natuke pikali olla. Läheb oma tuppa, paneb ukse enda järel kinni. Väikest unakut võib ju teha, ma teen ise ka, aga mitte kunagi üle poole tunni. Tund aega läheb mööda, kaks tundi. . . Ei kippu ega kõppu. Kas ongi enam hinge sees? Teen ta ukse lahti. Ta loeb. Ja ütles mulle, et kuule, tädi, jätame väljaminekule homse peale, ma täna ei viilsi. Noh, hea küll, reisivõimustus ehk on veel kontides. Katusin temast aru saada, aga pidin ka imestama, et ta sugugi Ameerika üle vastu huvi ei tunne. Mu oma tubades ka mitte! Ei näe liusaid asju, ega tee nendest juttu, kuigi ma suure põnevusega ootan, et ta nendest rääkima hakkaks.

Järgmisel päeval viisin ta peagu vägist välja. Võtab raamatu kaasa. Mis sa sellega väljas tegema hakkad? Ma bussis loen. Me ei sõidagi bussiga, vaid autoga, oma autoga. Ta ütles, et ükskõik, eks autos või ka lugeda. Võtab seal istet, ega tunne huvi kalli sõiduki vastu, et kui palju niusugune siin maal maksab ka ja. . . Ma oleksin siis talle lähemat informatsiooni andnud. Ei, ninapidil raamatus. Ei näe midagi.

Viisin ta tüte kaubamajja. Kõiks seal ka ringi niusuguse näoga, et mõtted on jumal taht kus. Mõtleisin, et kleitideosakonnas loevad su nalselikud huvid põlema, aga kas tead mida ta seal tegi? Istus tüte toolile ja hakkas kaasaolevat raamatut lugema.

Ma kutsusin tuitavalt kokki, et ta näeks ameerika eestlast, missugused nad on ja mida nad maailmas elust arvavad. Näeks seda ka, mida meil niusugustel puhkedel lauale panakse ja joogiks pakutakse. Ta istub vähe aega mele hulgas, siis tüseb ja kaob sõiduki vastu, et kui palju niusugune siin maal maksab ka ja. . . Küllalised vastavad mulle küsivalt öm, aga mida ma mõistan neile vastata, kui ma ise teda ei mõista. Valetan, et ta pea valutab. Mõndu teavad veel lollid järelduse, et Kodu-Eesti inimesed kardavad melega läbi käia või on sealsete olude tõttu kasvanud nii kinniseks, et muudkui tahavad olla omaette, kinnise ukse taga.

Kavatseisin ta viia loomaada, restorani, kinno, muuseumisse, meie linna kõrgetma hoone tippu. . . Kõik need kohad jäid käimata.

Lahkumispäev jõudis kätte. Mul oli kangesti kahju, et see nii oli läinud, ütlesin talle, silmad pisarais, nüüd sul jäi kõik see nngemata, mida meil siin on, aga tell ei ole. Ta vastas mulle, et ega kodumaal neid eesti raamatuid ole, mida ma kuu aja jooksi lugusin. Ma viibisin siin hoopis teises maailmas, mis mind väga huvitas. Äitäh, tädi Natalie!

Need olid ta sõnad, mis ta mulle lühikeses tänuveel ütles, "lõpetas Natalie Mereveer oma jutustuse.

120 KGB-meest olid Helsingis

HELSINGI (EPL) — Nagu selgub, saabus sooses julgeoleku-konverentsiga N. Lildust Helsingisse 120 KGB-speksialisti, et julgustada Brezhnevi ja tema kaastaste kongressil olekut. Need tüüdi soomlastele kaasa ka nimekirjad isikute kohta, keda peeti ebasoovitavaks ja selle tõttu kuuluisid pilridel kinnipidamisele, kuigi kongressil kõneldi just "lahistest pilridest".

Kuuldud soome poolel olid ärevil, peegeldus vahejuhtumist konverentsihoone läheduses rannal, kus valvet pidavad rannavalvemehe paanikas lastid põlema läheneva

suvutuspäadi, milles kaks meest hukkusid. Üks neist hüppas põletushaavade vette, kuid teda ei päästetud. Valvemehed on nüüd tagantjärele kohtu alla antud.

On räägitud Mihhail Kallini äklistest käigust äravõtmisest, mis tabas laevareisijaid Rootsis ja Eestis — laev läks Helsingisse vene delegaatide käsutusse. Soomlased omakorda olid sunnitud tühistama Finlanda-hoone lepingu rahvusvahelise farmakoloogide kongressiga, mis oli kaua aega tagasi sõlmitud ja kuhu pidi tulema 4.600 osavõtjat. Ka hotellid tühistasid oma reservatsioonid.

"Vasalopp" maailmalaagris algas nagu "päriselt" — suure jooksjate massiga. (MK-foto Kruusmägi/Maandi)

Kokkuvõtlikke pudemeid MAAILMALAAGRIST

Maailmalaager Metsakodu — kuuosodatud Siht 75 on sejaltaga. Tšinu paljudele teguritele — õnne-
stuse see vaba maailma eesla-
konna suundriitus hästi! Oleks väär
jelda, et see oli ainult skaudilike
noorte oma ettevõtte. Sajad eesti
kodud ja tuhanded eestlased üle
maailma olid ühel või teisel viisil
südamega, kätega või rahakotiga
abiks selle hiljelehtevõttele!

Kulpalju maksis Maailmalaager? Majandusjuht Louis Mölder pole veel suutnud kokku lüüa kõik kulupostid, kuid võime kindlad olla, et laager küls maksma üle miljoni krooni. Kui kokku arvestada kõikide laagrielanike osavõtmaksud, sõidukulud, ettevalmistuskulud, üksuste laagrivarustus, maailmalaagri tehniline ja administratiivne ülesehitus, kõikide juhtide ja kaasavajajate poolt tehtud tasuta sajad tööpäevad, külaliste sõidukulud jne. Võtaks kindlasti kaua aega et täpselt selgitada — kui suure rahvuskapitali pani eestlaskond välja, et võimaldada maailmalaagriga sinna tulnud noortele üks unustamatu eesti elamus.

Umbes 1600 küllalist kasutasid samuti võimalust rahvusliku ergutuse saamiseks Maailmalaagris. Vaevalt keegi tulnust kahtles. Väga tabavalt tundis aga kaasa mittetullijatele üks eesti proua: "Kui nad ainult teaks, kui palju nad kaotavad, et nad pole siin teiste eestlastega koos..."

Kaugeld ja lähemad küllalised võtsid kahele kael vastu väitsküllaliste juht Riiks Norveel ja küllalatejuhid Riho Rajamäe ning Jüri Baumann. Sellist teenendust ei tunta mitte igas skaudilaagris. Norra jumboreel pidid küllalised vähemalt 10 kilomeetrit eemal suvasse teigitaguplatse sõitma. Ja 10 norra km on umbes 40 rootsi km, kui uskuda norra skaudijuhi Purkeni ütelist.

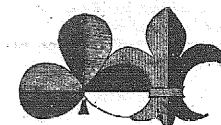
Külakosti toodi Maailmalaagritele paljudest kohtadest. Saksamaa skaudijärvel noored töid käokella, Kotkajärvelt töid tükike ajalugu 1988 kasvama hakkanud puul, USA-st tuli kunstipärane öökull. Ooperilaulja Raimond Ralvide tõi helitruvi külakosti kauni laulu näoli nii pühapäevasele vabahujumalateenistusele kui ka Metsakodu leeripere kokkutulekule.

Külakosti võttis kaasa keegi tundmatu, kes viimasel laagriööil tõmbas hipuvardest alla Metsakodu lipu (20. juubelisaada kingitus) ja võttis selle suvenirina kaasa.

Omamoodi suvenirideks kujunesid ka huvialaringis maallidud kivist sini-must-valged kirilinnud, mida kasutati söökla servetide hoidmiseks. "Näe, üks punane ka sila siniste vahele sisse pugunud", kommenteeris ühel hommikul lauda kattev perenaine.

Soomes Tampere lähedal asuvas vababüheteatris mängiti omal ajal 8 suve vähetpidamata V. Linna "Tundmatu sõdurit". Maailmalaagris mängiti ainult ühel ööl Ac Vaksil lavastatud "Kaval Ants ja Vanapeegana!" Arnold Pundi ja Valdek Jürisoo nämmosades. See tabaühulavustus oli sedavõrd hea, et ka seda võiks mängida 8 suve Metsakodus — Suveharjapildudel näiteks!

Laagrihaglas käis 10 päeva jooksul abi saamas 488 patsienti. Kuid õnneks ei ühtegi tõsisemat haigus-ega õnnetusjuhtumit. Kõige suuremat muret laagrielanike tervise pärast tundis dr. Aleksander Koskel, kelle murekoormat osaliselt vähendasid dr. Juta Rooma-Rohuste ja dr. Jaak Kiviloog. Pikad tööpäevad olid ka teistel: Ingrid Tamm, Vilma Bollifante ja pr. Kiviloog. Tublik abiks

oli sanitar Juhan Talvik. Ülo Viir koos ambulantsaotaga oli samuti kogu aeg valvel. Anulit ühel korral oli vaja sellega kiiresti sõita — et õigeaks ajaks rongile viia kantorit Arved Rändest.

Maailmalaagri loteri-allegriil oli väga võituderohke. Isegi siis võitsid, kui loos oli tüni. Iga tünja loosi tõmbaja sai troostiks hapu kompevekki. Kes aga võitis, võis magusast kausist võtta. Aino Miiks ja Malmu Sooru olid lahedad võitujad.

Ima tehnilise osakonna abita oleks maailmalaager kuivale jätnud. Laiaulatuliku veevärki pandi käima Aleksander Vilgats ja Kusta Adamson koos abilistega. See oli parem kui linnaveevärk, kuna valida oli kas järvevesi või uue puurkaevu vesi. Kes soovis, võis ka liiva saada.

Mullajõ tuletõrjellema korraldusel võis lõketel kasutada ainult kasepuid. Lõket sõidates lausub lõkkevana Ats Pundi: "Et tuli mitte kahju ei teeks" ja kallast vee-kannust puudele petrooleumi pääle.

Valveüksuse 17 meest oli alati platsis, kus abi vaja oli. Kas parkeerimisel või kõõgitoimkonnas. Siinpaatsid "võmmisid" juhtisid Helmo Tomson ja Johannes Mäepea.

Mastrite Muuseumis võisid kõik lugeda oma kodukoha uudiseid eesti ajalehtedest USA-s, Kanadas, Austraalias, Saksamaal ja Rootsis. Aitäh eesti ajalehed üle maailma!

Teigitaguseid, s.t. tundmatu

töömehi oli maailmalaagris palju, kes omal algatusel midagi korda saatsid. Üks neist oli Raivo Rändes. Väsimatu kannatlikkusega kleepis ta peaaegu kõiki de laagrielanike footol tahville, mis viimasei päeval anti üle Metsakodule. Toomas Kiver puhastas päevast päeva tergharjaga sarvesid, mida anti mälestusesemeteks laagri personaalile.

Iga lõunabögi maguspalaks maailmalaagris tuli lugeda oma raadiojaama huvitavaid saated, mis töid ära aktuaalseid laagri uudiseid, päevakaja ja välisuudiseid. Kokku oli laagri kestel saated 4 tundi. Neist on koopiad saadatud kasutamiseks Radio Liberty ja Voice of America toimetustele. Väsimatuks raadiomeheks iga saade nõudis umbes 4-5 tundi ettevalmistust — ja meeldivaks raadiohääteks oli Tarmo Sepp.

Oodatud oli ka Maailmalaager Metsakodu Päevakaja, millest ilmus laagri kestel 5 numbrit. Kokku levitati 3000 eksemplari laagri lehte. Suurevaevanäijad: Hirjo Leemets, Katrin Härn, Tarmo Sepp, Olli Lepp ja tundmatud kaastöölisid.

Giwell tähendab kõrgeimat skaudijuhtide viljapäet. Maailmalaagris peeti nn. Giwelli kokkutulekuid umbes 30 juhi osavõtu skm Herbert Michelsoniga eesotsas.

Huvialaringide tegevuses võttis osa terve laager. Fenomenaalse programmi oli kokku seadnud Sigrid Põdrus, keda altsaid ligu-ma poolsead instruktorit. Üne hellakese kokkuvõtte elamustest taluga tutvumise huvialaringist: "Me nägime 2-päevast lehma last. Tal oli lookitud juukseid ja pikad püksid jalgas."

Juhtide lõkkel meenutati ka mõõdunud maailmalaagrit. Kuue maailmalaagri juhust olid 5 kohal.

Maailmalaager kinnitas ja uuendas m.a.adevahelisel sõprust eesti noorte vahel. Seda võis kogeda laagris väga mitmel kujul. Mõned kanada eesti poisid väljendasid seda lahkumisel läbi bussikana palju tagumiku näitamisega. See olla ameerika mandril üks usumatest noorte tervitustest, inspireeritud filmist "American Graffiti".

Maailmalaagri lõpetamisel oli tänada paljusid. Skaudisõprade Seltside Rootsis kingiti ümüth-tegeks "Oma puu" Metsakodus. Kõik maailmalaagrist osavõtjad, abistajad, kaassaajad ja küllalised oleksid saamuti seda väärt!

Uus röntgenitäh Päikesest 35 000 korda "tugevam"

Inglise astronoomid avastasid oma tehiskaaslase Ariel 5 abil "äjasjättinud" uue tähe, mille kiirgus on fantastiline. Arvestuste kohaselt kiirgas uus täht avastamise momendil umbes tuhat korda intensiivsemalt kui Päike. Ent energiakiirgus on seni ajani pidevalt tugevnenud ja on praegu 35 000 ühikut. Ehk teiste sõnadega, täht paiskab kosmosesse 35 000 korda rohkem energiat kui meie oma Päike.

Võrdiuseks võib märkida, et iga ruutmeeter Päike pinnast kiirgab maailmaruumi 52 megavatti (70 000 hobujõudu).

Uue tähe kiirgus on suuremalt osalt röntgenikiirgus, kuid teadlased nendivad, et see meie planeedi elusolenditele ei ole kahjulik. Maa atmosfäär nimelt absorbeerib kiirguse.

Astronoomidele aga on suureks mõistatuseks, miks täht niivõrd äkki süttis ja miks selle energiaguhk pidevalt suureneb.

Leicesteri Ülikooli röntgeniastronoomia professor Kenneth Pounds märgib, et vastuse võib anda uue tähe kaugus, mida veel pole suudetud kindlaks määrata.

Professor Pounds ütleb, et kui tähe kaugus meie planeedist on mõnisada valguseaastat, võib olla üsna kindel, et tegemist on nn. "valge kääbusega", mille pinnal toimuvad tohutud tuumaplahvatused. Plahvatusi omakorda põhjustab gaas, mida kääbus "imeb" oma sisse mõneil lähedusesasuvalt täheilt.

Pounds märgib, et kui see teooria peaks pidama paika,

pressitakse "kääbustäht" kokku, nii et see lõpuks on meie planeedi suurune. Ja tähe materia omakorda on niivõrd tugevalt kokku surutud, et üksainus kuu tolli kaalub 450 kilo.

Kui aga uue röntgenitähe kaugus on üle tuhande valgusaasta, avaneb tegelikult kõige huvitavam võimalus, ütleb professor Pounds. Sel juhul võib olla tegemist niimetatud "musta auguga".

"Must auk" on astronoomide terminoloogias koht kosmoses kus kunagi paiknes mõni hiigeltäht. Teadlaste kohaselt tekib "must auk" siis, kui tähe sisemuses toimub täielik n.ö. kokkuvärisemine.

Tähe materia kokkusurumine on peaaegu totaalne, mille tagajärjel gravitatsioonijõud on niivõrd tugev, et isegi valgus ei suuda säält välja pääseda.

Võib juude lisada, et uus täht avastati 3. augustil, kui inglise astronoomid oma tehiskaaslase abil teostasid Linnutee rutini-kontrolli. (AUS).

USA Lääneranniku Eesti Päevadel tehti propagandat ka 1976 suurpidustustele Baltimores, milleks sinna oli sõitnud Esto 65 tegelasi eesotsas Kaljo Poppiga (vasakul), keda näeme koos EOLL esimehe dr. Rein Luigega ja Esto 76 laekuri Voldemar Liiviga. (Foto E. Igarik)

Leinataated

Torontos suri 14. juulil Malle Mölder, n-na Lainurm, sünd. 19. septembril 1939 Haapsalus.

Torontos suri 10. juulil Aleksei Kõster, sünd. 2. det. 1913 Kihnu saarel.

Reedfordis Inglismaal suri 19. juulil Viktor Adolph Kupits, sünd. 2. septembril 1910 Tomskis.

Minna Laur

Sünd. 31/1 1911 Saaremaal
Surn. 19/8 1975 Västerås

Sõgavas kurbuses

**ABIKAASA JULIUS
TÕGAR VALVE
FOEG REIN**

Pika ja raske haiguse järele lahkus meist minu armas abikaasa, meie hea ema

Anna Taavoste

Sünd. 22/2 1912 Valgas
Surn. 29/7 1975 USA-s

Mälestab leinas

ÕDE
perekonnaga Rootsis

Anna Taavoste

Sünd. 22/2 1912 Valgas
Surn. 29/7 1975 USA-s

Mälestab leinas

ÕDE
perekonnaga Rootsis

Jaak Rääts'a

mälestab

**EESTI
KOKKORATSIONIDE LIIT**

Jaak Rääts'a

mälestab

**EESTI
KOKKORATSIONIDE LIIT**

Jaak Rääts'a

mälestab kurbuses

PEREKONDI VALO

Jaak Rääts'a

mälestab kurbuses

PEREKONDI VALO

**Arved Ruusa
75-aastane**

Aeg on hõrestsi läinud ja Eesti Vabariigi sõnni haaselanud eesti noored tähistavad nüüd kõrgelid vauusaastaid. Arved Ruusa - sünnilt Tartumaa mehi, Vanakunste valitseja - on üks neid, kes kaehilipilansena Eesti Vabariigi kaasa tegi. Ta tähistab 23. augustil oma 75. sünnipäeva.

ARVED RUUSA

Kooli jäi pooleli kui Arved noore trefneristina 1919 läheb Eesti vabariiki kaitsma Eesti Vabariigi sõnni haaselanud eesti noored tähistavad nüüd kõrgelid vauusaastaid. Arved Ruusa - sünnilt Tartumaa mehi, Vanakunste valitseja - on üks neid, kes kaehilipilansena Eesti Vabariigi kaasa tegi. Ta tähistab 23. augustil oma 75. sünnipäeva.

Kooli jäi pooleli kui Arved noore trefneristina 1919 läheb Eesti vabariiki kaitsma Eesti Vabariigi sõnni haaselanud eesti noored tähistavad nüüd kõrgelid vauusaastaid. Arved Ruusa - sünnilt Tartumaa mehi, Vanakunste valitseja - on üks neid, kes kaehilipilansena Eesti Vabariigi kaasa tegi. Ta tähistab 23. augustil oma 75. sünnipäeva.

meeste Kogud Rootsis liige ning viimase juhatuses kauemat aega sekretär.

Oles oma noorusest peale rahvuslik võitleja hindab Arved Ruusa Eesti Vabariigi põhiseaduslike organite pidevuse poliitilist tähtsust mele praeguses Eesti iseseisvuse taastamisvõitluses. Ta täidab praeguses EV Valtisuses eksitsilis riigisekretäri kohuseid.

Akadeemiliselt kuulub Arved Ruusa ETS liikmeskonda.

Sõbrad ja tuttavad ning loetletud organisatsioonide töökaslaased soovivad tubilise eestlasele Arved Ruusale ja tema perekonnale õnne ja Jõudu, ning Edu töös ja tegevuses tulevastele aastatele.

Tõnis Kint

Kohaliku elu

GÖTEBORG
Pensionäride kokkutulek

Eesti Pensionäride Ühingu Göteborgis järjekordne kokkutulek on kolmapäeval, 3. septembril kell 10 Eesti Majas. Kõik teretunud!

METSAKODU
Ühispilaste suvepäevad

Eesti Ühispilaskond Rootsis suvepäevad toimuvad Metsakodu skaudilaagris 30. ja 31. augustil.

Laupäevane kava algab kell 15 päeval ja lõpeb kell 19.30 õhtusöögi, tantsu, saunaskäimise ja vorstide grillimisega. Pühapäevane kava algab kell 9 hommikul ja lõpeb kell 15. Vahepeal toimuvad spordivõistlused ja "Kassari" rahvatantsurühma esinemine.

Osavõttu registreerida hiljemalt 28. augustiks Helgo Laasile tel. 08/29 89 65, Helve Pajule tel. 08/11 57 73, Mart Nõmmele tel. 08/28 04 87 või Ivar Lillele tel. 042/817 73. Eelregistreerimine on vajalik, kuna mudu ei saa garanteerida sööki ega magamispaika. Hind umbes 50.- kr.

Suvepäevade toimumiseks ütlevad kõigile teretulemast Metsakodu ja loodab rohket osavõttu.

STOCKHOLM
Naiskoori suvepäev

Stockholmi Eesti Naiskoori suvepäev toimub pühapäeval, 24. augustil Salmes Varatalu suvekodus Mörköli, kodune telefon 778 13 21.

Kogunemine Stockholmi peajaamas Södertäljensse 7.42 ja on Södertälje Centrals kl. 8.23. Seal sõidetakse edasi Järnagatanli bussiga nr. 785 kl. 9.05 sõitangi peatuseni Stockholmi peajaamas ollakse tagasi kell 20.10.

Toitumistame eest hoolitseb igaküsimise, võttes kaasa päevase söögi ja joogi.

Esimene lauluharjutus on Eesti Majas neljapäeval, 28. aug. kl. 18.

STOCKHOLM
Michelson kõnelus

Eesti Kultuuri Koondise korraldusel toimub esmaspäeval, 25. aug. kell 18.00 Eesti Majas (Wallingat. 34-1) kõnelust, kus küllaliskõneleja on skautliku noortetöö "grand old man" ja RA Peakomitee esimees Herbert Michelson USA-st.

KIRIKULISED teated

EEL KIRIK

ALINGSÄS: Linnakirikus jumalat. 30/8 kl. 15, õp. Kooli, orellil PG Strömberg, lauluühed.

GÖTEBORG: Kristiines jumalat. 31/8 kl. 14, õp. Kooli, orellil PG Strömberg, lauluühed. Samas jumalat. 7/9 kl. 14, õp. Kooli.

HALMSTAD: Olaus Petris jumalat. 6/9 kl. 14, õp. Kooli, orellil E. Ström, lauluühed.

HELSINGBORG: Maria kirikus jumalat. 24/8 kl. 15, õp. Laantee, orellil Eha Põhl, lauluühed.

LANDSKRONA: Johannese kirikus jumalat. 24/8 kl. 17, õp. Laantee, orellil Eha Põhl, lauluühed.

LUND: Petersgårdens jumalat. 31/8 kl. 16, õp. Laantee, orellil A. Randles, lauluühed.

MALMÖ: Saksa kirikus jumalat. 31/8 kl. 18, õp. Laantee, orellil A. Randles, lauluühed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 24/8 kl. 11 liturgia ja puusk Jüri hingepalve, preester Suursoõ.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühil Kirik, Brävallag. 11. jumalat. 24/8 kl. 11. V. Lindmaa ja Allan Laur, laulbeteed. Kl. 13 kog. tund. 28/8 kl. 19 palve- ja pühil.

STOCKHOLM: Normalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 24/8 kl. 14, A. Roos ja O. Targama.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 24/8 kl. 11, kohal. vennad. 23/8 kl. 15 pühil- ja palvet.

NORRKPÖPING: Betania, Brädgå. 54 palvet. 23/8 kl. 17. Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 24/8 kl. 13, H. Viikholm jt.

Helikopteri abil läände

Alg. lk. 1

oli rutanud vana daami abistama. Viimane aga ei märkanud signaali ja piloot otsustas, et mitte kõiki ohtu saata, silmapilkselt põgeneb. Nii jäi sõber vana daami-ga maha ja tõenäoliselt vahistati piirivalge poolt.

Austria võimud keeldusid välja andmast põgenike nimmeid.

PRAHA-PROTEST

Tshehoslovakkia valitsus esitas ametliku protesti Läänesaksa valitsusele helikopteri-aktsiooni pärast. Protestist selgus, et samatoalise helikopteri-aktsiooniga päästeti Tshhehoslovakkias kaks päeva varem neli inimest.

Tshehhi teadeteagentuur nimetas lendusid "rasketeks piiririkumisteks" ja "piiriraidetudeks". Tshhehhide versiooni järele olevat Meeker vastu tulistanud põgenemisel. Kõhpeal olevat tabatud kaks inimest.

"Kui lääne teadetevahendus kujutab asja kui eraviisilist aktsiooni, millel Lääne-Saksa valitsusega midagi ei ole tegemist, siis ei saa Tshhehhi valitsus seda vaadet jagada, kuna tegemist oli tõsiselt Tshhehoslovakkia territooriumi rikkumisega," üteldakse Praha protestis, mis esitati Läänesaksa suursaadikule. (EPL/K)

Villar-Tomasson'i

Sünd. 10/3 1900
Surn. 17/8 1975

mälestavad leinas

TÄDI
Õetüdid
ASTA ENNOK ja
VILMA OTS
Eestis

Sõbrad Rootsis ja USA-s
AMIKULOMA
MARGOT LEHISTE
ELLA POOL
ANN REIKTER
DAGI ja ARVED
ROSSMAN
SALME RÄST
KORPI LEMBELA
VILJTLASED

Matusetalitus toimub esmaspäeval, 1. septembril kell 15.15 Hoppets kabelis Metsakalmistul Stockholmis.

Villar-Tomasson'i

mälestab leinas

**EESTI AKADEEMILISTE
NAISTE ÜHING**

Jaak Rääts'a

mälestab kurbuses

**JAKOB TÜRK
JOHANNES TÜRK**
perekonnaga

Jaak Rääts'a

mälestab kurbuses

**JAKOB TÜRK
JOHANNES TÜRK**
perekonnaga

Jaak Rääts'a

mälestavad leinas

AINO ja KARL VILVAL

Jaak Rääts'a

mälestavad leinas

AINO ja KARL VILVAL

**Toivo Heino
suri Soomes**

Soomes, Saima laasal väljasõidul suri 6. augustil lahkarti ajakirjanik Toivo Heino Stockholmist 78 a. vanuses.

Kaduma tuli Eestisse vabadussõja ajal Põhja Poegade ja oli VR II/3 kavalier. Ta jäi Eestisse ja tegevuses ajakirjanikuna Vaba Maa koostajana juures. Stockholmis töötas ta väljaannet Tukholmat Ühtiset.

Jaak Rääts'a

mälestavad leinas

**EESTI OHVITSERID
GÖTEBORGIS**

Jaak Rääts'a

mälestavad leinas

**EESTI OHVITSERID
GÖTEBORGIS**

Televisioniprogramm

TV Lördag

Saamenkieliset ohjelmat: Finskpråkiga program: 17.30 Lasten TV: Jules Vernes maailma. Väri. Barnprogram: Jules Vernes värld. Färg. Del 3. Med undervattensbåt jorden runt. Textat på svenska. 17.40 Neljä teemaa ikoneista. Väri. Fyra teman om ikoner. Färg. Hösten 1974 visades i Helsingfors Rysk konst från 900-1900-talen. En betydande del av utställningen utgjordes av ikoner. Textat på svenska. 17.55 Kuparipaanu. Väri. Kopperpannan. Färg. Romantisk skymningsstudie för värmer av dikt och sång. Junkka Blomqvist, Merja Puukko, Alla Rappo, Majja ja Teikka Salo presenterar dikter och folksvisor av Aaro Hellakoski, Viljo Kelo, Eino Letno m fl. Textat på svenska. 18.30 Meddelanden. 18.35 Helgnahtbista från Kosteris kyrka. Färg. 18.30 Aktuellt i veckan. Färg. Textat. 19.00 TV-nytt, väder. 19.45 En räddande ängel. Färg. Vad gör en industrimagasin, då en förständig men vimsig sekreterare kommer in i hans världnada liv och lämnar kaos och förvirring i sina spår? 20.00 Slottstappning. Färg. Lasse Holmqvist trollar fram blandningar av underhållning, historia och kultur från Hovdala slott i Snapphanebygdén. Medverk. bl a Gönnegflickorna, Sonja Stjernqvist och Lasse Åberg. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.50 Astronauten. Färg. Ett framtidsdrama om den första rymdlandningen på planeten Mars.

TELEVISION 2

17.35 Herrskap och tjänstefolk. Färg. En serie historier om medlemmar i ett hushåll i London under 1910-talet. I. En patriotisk handling (september 1914). 18.25 TV-nytt, väder. Från Barnredaktionen: 18.30 Lördags - om apor. Färg. 19.00 Naturvärldarna. Färg. Titlarnas egna filmer kommenteras av TV 2:s naturvärdpanel: Torgny Swiss Östgren, Pelle Palm, Carl Edelstam och Nils Dahlbeck. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Pjäsen som kom bort: Tisdag 5 augusti skulle TV 2 sända den amerikanska pjäsen Dan efter Delar av filmen försvann vid en transport. Nu har den felande rullen återfunnits och filmen sänds i stället i kväll. Dan efter. Färg. Amerikansk pjäs om en man med spritproblem. I huvudrollen: Dick van Dyke. 21.10 Showtime: Q som i Quincy. Färg. Få människor har satt sådan sprätt på film- och underhållningsmusik på senare år som Quincy Jones, amerikansk färgad jazzmusiker, kompositör, arrangör m m. 21.35 Sommarnötet. Färg. Lördagskväll på Skansen med programledare Håkan Sterner, Bruno C. enmarks ork. och Ann-Louise Hansson. Gästartister i kväll: Teach In, den holländska gruppen som vann årets Schlagerfestival, Rockfölet, Ghn och Grappo, Britt-Marie Aruh m fl. 22.35 TV-nytt, väder. 22.40-23.45 Dick Cavett intervjuar. Färg. Kvällens gäst är den engelske skådespelaren Peter O'Toole.

TV Söndag

9.00-10.15 Högmässan. Färg. Från Grebbestads kyrka i Bohuslän. Predikan av komminister Gerhard Berg. 10.00 Kravallerna i Altholm. Färg. Del 4. Sällsam utflykt. 19.00 TV-nytt, väder. 19.05 En dag i Vita Västern - amerikansk långfilm från 1940.

20.25 Djur i Europa. Färg. Under den här rubriken här några franska filmer skildrat djurliv i olika miljöer. I kvällens film får vi följa ett fågelfosters utveckling i ägget under de sista tjugo dagarna innan det hackar sig ut ur skalet. 20.40 Så slutade 30-talet. Gardar Sahlgren läser SF-journalen berättar om större och mindre händelser under hösten 1939. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-21.45 Sångar på stranden. Färg. Ingemar Glemme gör en jämförelse mellan bl a den gamla väckelsesången När vi på andra stranden stå och Anders Fröstenssons Guds kärlek är som stranden. Den visan finns med i de nya psalmer och visor som skall bli tillägg till vår psalmbok, och den har redan slagit mest av dem alla. En grupp sångare under ledning av Anders Eby medverkar.

TELEVISION 2

18.25 TV-nytt, väder. Från Barnredaktionen: 18.30 Santiagos ark. Färg. Santiago och hans kamrat Stevie är två pojkar i New Yorks slumkvarter. De drömmer om att bygga sig en fin segelbåt. 19.00 Vem får spela tennis och till vilket pris? Tennisdebatt med borgarrädet Torsten Sundström, statssekreterare Ulf Lönnqvist statsrepresentant i Riksidrottsförbundet, Leif Dahlgren, utbildningsledare i Svenska Tennisförbundet, och Janne Lundqvist. Programledare: Åke Wilhelmsson och Frank Hirschfeldt. 19.30 Rapport med väder. 20.00 De nya fräcka typerna. Får bokstöver se ut hur som helst, och varför ser de ut som de gör? Ett program om bokstävers utveckling och funktion. 20.30 Sportspelen. 21.00 Musik i Tvåan: Musik för fyra slagverkare. Färg. En musicerande trumslagare eller slagverkspelle brukar ju inte minst vara spanande att se. Lasse Erstrand, vibrafon, Bengt Berger, Egil Johansen och Björn Liljequist, diverse slagverk, och Rune Gustafsson, gitarr. Georg Riedel medverkar som basist och han har också skrivit det mesta av musiken i programmet. 21.25 Söndagsdeckaren: Frank Marker, privatdetektiv. Färg. Engelsk kriminalberättelse med Alfred Burke i titelrollen. "Bluffen". Marker får besök av Helen Mortimer, en gammal god väninna som han inte sett på många år. Hon ber om Franks hjälp att undersöka de onda aningar hon har om sin son och hans sätt att tjäna sitt levbröd. 22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV: 9.00-9.10 Switch on, 1, åk 3. 9.30-9.35 Att uppleva naturen. Färg. Mellanstadiet. 9.45-10.05 Människan och naturen. I. Att äta och ätas. Mellanstadiet. 10.10-10.30 Djurens livsrum. 1. Lät oem leva! Mellanstadiet. 10.30-11.00 Halvfem. Färg. Veitkät - två spralliga finska clownar. Varför gör det ont när en mygga eller en geting sticks? 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Ante - en sampejoke. Färg. 18.30 En flyktigpojke i Laos. Färg. 18.55 Hedda Gabler. Färg. Pjäsen av Ibsen/Regi: Arild Brinchmann. I rollerna: Tor Stolcke, Mona Thandberg, Ada Kramm, Henny Moan, Knut Wigert, Per Sunderland, Evy Engelsborg. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 Människor som lär. Färg. Vi hälsar på i en Emmilacirkel i Mjølby. 21.45-22.40 Espana manana - Spanien efter Franco. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30-18.00 Jobbet. Stinas mamma Cecilia jobbar som sjukgymnast. 18.50 Vildmark i norr. Färg. 3. Indianer högt i norr. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Världens största teater. Färg. Ett låtsamt, men djärvt och mycket personligt försök att beskriva det italienska folket, som enligt författaren Luigi Barzini, ser livet som ett ständigt skådespel. 20.50 Vår tids Lautec. Färg. En skiss i av den värld som omgav 1800-talsskulptören Henri de Toulouse-Lautrec med utgångspunkt från hans tidstypliska tavlor. 21.00 Förskolan behåll. 21.30 De tappra tretton. Rysk långfilm från 1936. Manns och regi: Michail Romm. I rollerna: Ivan Novosseltsev, Jelena Kutsmina, I. Kusnetsov, A. Dolinin och P. Judin. 22.55-23.00 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

Skol-TV: 9.20-9.40 Svenska 4:an. 10.00-10.10 Switch on, 1, åk 3. 13.35-13.55 Lärarprogram: Musik 4, åk 4. 14.00-14.20 Lärarprogram: Dramatiska verksamhet. Ledaren - gruppen. Lästgäst. 14.30-14.50 Lärarprogram: Musik 5. 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Manne i jättesanden. Alexander den store och den elaka ornern. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Jag ska säga dej en sak. Färg. Film om Lena 14 år. 19.30 Nordiska musikfestivaler: Molde Jazz 75. Färg. Jan Garbarek, saxofon, Bbo Stennesson, Palle Danielsson, bas, och Jan Christensen, trummor. 20.20 "Arbeta för ditt land, din latmask!" Färg. I Somalia, ett av Afrikas minst kända länder, pågår sedan över fem år en oblodig revolution. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.35 Kravallerna i Altholm. Färg. Del 5. Uppresning pågår. I rollerna: Siegfried Wischniewski, Jörg Falkensfeld, Gerd Hauke, Arvo Assmann, Ernst Jacobi, Wolfgang Kielling, Hannelore Hoger m fl.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30-18.00 Jobbet. Marias mamma Lilian är småskollärare. 18.00 Berätta mera. Färg. En grupp människor pratar om ord och bilder och vad de kan betyda för oss utifrån en dikt av Sandro-Key Åberg "Dikten finns här!" 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Herrskap och tjänstefolk. Färg. 2. Nyheter från fronten (April 1915). 20.55 Anslagskvällen. Färg. 21.00 Rikspolischefen Carl Persson porträtteras av Hans Hoderberg. 21.50 En värld i krig. Färg. 12. Ett svampformat moln. 22.40-22.45 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

16.30-17.00 Halvfem. Färg. Tecknad film. Åsnan och fjällen, Den lilla björnen samt Ingim Sama (Regnbågen). 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Vår fantastiska värld. Färg. 18.30 Elefanten - snart en saga blott. Färg. 19.30 Tasjunkt - brüdetts stad. 20.00 Gäst i gemenskapen. Färg. Invandrariandet är titeln på första delen av Carl Sjöthnes och PeÅ Holmqvists EG-serie.

20.35 Helan och Halvan. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 Utvecklingsstörda berättar. 21.55-22.40 Vittnen till verkligheten. Färg. Smart 40 år efter Picassos "Guernica" är slagorden Inom spansk konst fortfarande experiment, dramatik, realism, engagemang - och temata heter våld och frihet.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30-18.00 Jobbet. Marikas pappa Jerry är socialinspektör. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Din stund på jorden. Färg. Del 4. Medv: Gustav Funkquist, Mats Sturreson, Christer Rahm, Marianne Stjernqvist, Oscar Ljung, Lena-Pla Bernhardsson, Olof Bergström, Ann-Mari Wilman, Tore Lindvall. 20.50 Människor som lär. Färg. I Öjebyn utanför Piteå. 21.00 Eijo Theinus musik. Färg. Trombonisten Eijo Theinus grupp med den engelske saxofonisten John Surman, sopran- och barytonsaxofon och basklarinet, Harald Svensson, piano, Kjell Jansson, bas, och Leroy Lowe, trummor. 21.40 Den moraliska dubbelgången. Färg. Filmatisering av den norske författaren Sigbjørn Høimebakks novell. Medv: Rolf Söder, Görlil Havrevold m fl. Regi: Bernt Chr. Middelthun. 22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV: 9.45-10.05 Människan och naturen. 2. Vem har stort och förstört? 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Korpen och råven. Herr Kubbe. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Kolla kolla. Färg. 18.30 "Blå baskrarna". Färg. Reportage om FN:s fredsbevarande styrkor. 19.30 Stengods ur flammor. Färg. Reportage om keramik i gammal kinesisk teknik. 20.05 Jennie. Färg. Lady Randolph Churchill - engelsk serie. I rollerna: Lee Remick, Ronald Pickup, Cyril Luckham, Rachel Kempson, Dan O'Herlihy, Helen Horton, Barbara Parkins, Linda Liles. 21.00 Aktuellt, väder. 21.35 Nummerlotteriet. Färg. Gun Hägglund leder dragningen. 21.45 Sportextra. 22.15-22.45 Beethoven på Hatfield House. Färg. Konsert med Amadeuskvartetten, Norbert Brainin och Siegmund Nissel, violin, Peter Schidlof, viola, och Martin Lovett, violoncell, spelar Beethovens Kvartett op. 59 nr 3.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30-18.00 Jobbet. Kristians pappa Hassa jobbar på ett åkeri. 18.30-19.00 Barnen i Verneste. Färg. Film om livet i en liten by i södra Frankrike. Textat. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Isländsk kris. Färg. Flisket är Islands enda stora näringsgren. 20.30 Oscar Peterson med gästen Dixy Gillespie. Färg. 21.00 Utmaningen. Färg. "Den rike skickas till helvetet". Professor Ingemar Hedenius utmanar biskop Bertil Gertner om kristendomens fattigdomsideal. Programledare: Per-Arne Axelsson. 21.30 Hörnu, Marty Feldman - vem är du?? Färg. Ett allvarsporträtt av en tokstolle. 22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV: 9.00-9.20 Energi för livet, åk 8. Färg. 1. Ångsö. 9.25-9.45 Energi för livet, åk 8. Färg. 2. Lungor och hjärta. 10.00-10.10 Switch on, 1, åk 3. 16.30-17.00 Halvfem. Färg. Hundén och barnen i badrummet. Delfinen. 17.25 Tapahtumia - magasin för finskspråkiga. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.45 Talande tyfnaad. Färg. Att ha nedsatt hörsel medför ofta isolering från arbetsliv och andra människor. 19.05 Utvärmlisten Hermann Baummann spelar och berättar för Sten Andersson. Färg. Musik av bl a Mozart, J. Strauss d y och Chabrier. 19.50 Människor som lär. Färg. Gunborg Olofsson från Ytterbyn i Norrbotten. 20.00 Barnens Dag - det är väl någon slags hjälp? Färg. Ja, vad är Barnens Dag? Ulf Berggren, Staffan Lindqvist, Anders Pettersson och Eva Wikander har sett tillbaka på organisationens nu 70-åriga historia och funnit både roande och oroande ting. 20.45 Min natur. Färg. Staffan Ullström berättar om sin natur för KAS Sjöblom. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.55 Signalemetot. Fransk långfilm från 1963. Regi: Claude Lelouch. I rollerna: Guy Mairesse och Janine Magnan.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Jobbet. Susannes pappa Mats arbetar på Operan som musikbibliotekarie. 18.30 Santiagos ark. Färg. 19.30 Hem till gården. Färg. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Stackars Fred. Färg. Komedi av James Saunders. Medv: Gun Wällgren och Ernst-Hugo Järegård. 20.45 Spotlight: 4 x ABBA. Färg. Kvartetten sjunger här Mamma mia, S.O.S., Bang-A-Boomerang samt I Do, I Do, I Do, I Do, I Do. 21.00 Columbo. Färg. Amerikansk polisserie med Peter Falk. 22.35 TV-nytt, väder. 22.40-23.05 Första, andra, tredje - så! Färg. I Al i Hallingdal på norska landsbygdens förrättar länsmann auktion.

